

Praca z rodziną z zastosowaniem metody Konferencji Grupy Rodzinnej

Jednym z priorytetów w pracy z rodzinami, jaki wyznacza sobie pomoc społeczna, system sądowniczy jest zapewnienie opieki i bezpieczeństwa dziecku.

Jest oczywistym, że takie działania muszą być podjęte w rodzinach, gdzie rodzice na skutek alkoholizmu, narkomanii, niewydolności wychowawczej czy też zdarzeń losowych nie są w stanie wypełnić swoich podstawowych obowiązków.

Coraz większa ilość badań oraz doświadczenia komunikowane przez osoby związane z instytucjami pomocy dziecku pokazuje, że nie można oderwać dziecka od jego rodziny naturalnej nawet w przypadku, kiedy występują w niej poważne deficyty. Dlatego rodzinę naturalną zaczyna się traktować jako partnera – a nie tylko przedmiot działania – uczestniczącego w rozwiązaniu problemu. Metodą, która zasadza się na przekonaniu, że sama rodzina często ma w sobie wystarczającą siłę i motywację, by podjąć się rozwiązania problemu, jest Konferencja Grupy Rodzinnej.

Metoda ta może być definiowana jako spotkanie jak największej ilości członków rodziny w celu rozwiązania problemu, jaki się w niej pojawił. W konferencji uczestniczą dwie grupy osób: rodzina oraz specjaliści. Przez rodzinę pojmuje się nie tylko rodzinę podstawową, ale również rodzinę dalszą, przyjaciół rodziny, osoby ważne np. sąsiadów. Wśród specjalistów uczestniczących w Konferencji Grupy Rodzinnej wymienia się osobę zgłaszającą,

koordynatora oraz fachowców dzielących się wiedzą na tematy związane z problemami występującymi w rodzinie np. dotyczących uzależnień, ustanowienia rodziny zastępczej, przemocy domowej.

Zastosowanie metody Konferencji Grupy Rodzinnej wymaga poznania jej metodologii, a także doświadczeń pozwalających na zapewnienie bezpiecznego i optymalnego jej wykorzystania w celu rozwiązania problemu, jaki jest w rodzinie.

W schematycznym ujęciu można wyróżnić trzy podstawowe etapy metody:

1. Przygotowanie Konferencji Grupy Rodzinnej
2. Spotkanie rodziny na konferencji
3. Realizacja planu i monitorowanie wypełniania ustaleń konferencyjnych.

Na pierwszym etapie – przygotowania - na osoby prowadzące konferencję oczekują dwa podstawowe zadania. Osoba zgłaszająca zajmuje się wstępnym zakwalifikowaniem rodziny do konferencji oraz uzyskaniem od niej zgody na spotkanie rodziny.

Zasadniczym okresem, od którego zależy powodzenie w rozwiązaniu problemu jest przygotowanie bliższe, zadanie, za które ze strony pomocowej jest odpowiedzialny koordynator Konferencji Grupy Rodzinnej. Głównym podmiotem realizującym przygotowanie jest rodzina. Zadaniem koordynatora nie jest radzenie jak rozwiązać problem, a jedynie zachęcenie rodziny do przybycia na konferencję

Warto wiedzieć

---

i stworzenia planu rozwiązania sytuacji problemowej. Najważniejsze jest, aby rodzina czuła, że to ona jest organizatorem konferencji a koordynator jedynie zbiera ustalenia lub, jeżeli jest taka potrzeba, negocjuje je między członkami rodziny. W czasie przygotowania następuje:

- a. przygotowanie przez rodzinę (przy wsparciu koordynatora) konferencji – m.in. ustalenie listy uczestników, miejsca, godziny spotkania, rodzaju i sposobu przygotowania posiłku, który będzie spożywany w czasie konferencji
- b. przygotowanie przez koordynatora rodziny podstawowej i dalszej do konferencji (m.in. zapoznanie z metodą, zasadami, celem spotkania)
- c. przygotowanie przez koordynatora osoby zgłaszającej do prezentacji problemu w czasie konferencji
- d. przygotowanie do konferencji specjalistów zaproszonych na konferencję

Po wielu godzinach przygotowań podjętych przez rodzinę współpracującą z koordynatorem przychodzi dzień, w którym wszyscy się spotykają.

Na początku spotkania koordynator wita obecnych oraz wyjaśnia cel konferencji. Kolejnym punktem konferencji jest:

- a. dzielenie się informacjami

Osoba zgłaszająca np. pracownik socjalny przedstawia sytuację, w jakiej znalazła się rodzina. Odpowiada na pytania zadawane przez członków rodziny. Prezentuje także możliwości pomocy jakie oferuje rodzinie system pomocy a także przedstawia specjalistów, którzy mogą wyjaśnić wątpliwości dotyczące problemu występującego w rodzinie. Na koniec

osoba zgłaszająca w jasny sposób formułuje pytania, na które rodzina powinna udzielić odpowiedzi, a które doprowadzą do rozwiązania istniejącego problemu.

Zasadniczym elementem tego dnia jest:

- b. prywatny czas dla rodziny

Jest to moment, kiedy pomieszczenie, w którym ma miejsce konferencja opuszczają zaproszeni specjaliści, osoba zgłaszająca i koordynator. Rodzina rozważa uzyskane informacje, poszukuje optymalnych rozwiązań oraz odpowiadając na zadane pytania sporządza plan pomocy dziecku i rodzinie znajdującej się w potrzebie.

Ostatnim punktem konferencji jest:

- c. zaakceptowanie (lub nie) planu stworzonego przez rodzinę przez osobę zgłaszającą.

Jeżeli osoba zgłaszająca zgadza się z planem, głównie pod względem bezpieczeństwa dla dziecka i rodziny, wypracowanym przez rodzinę, ustala sposoby wprowadzenia go w życie.

Koordynator przekazuje każdemu uczestnikowi konferencji kopię sporządzonego planu. Przyjęcie planu przez rodzinę jest formą zobowiązania wobec jego postanowień. Od tego momentu wszyscy członkowie angażują się w realizację planu.

Zakończenie konferencji nie jest jednoznaczne z zakończeniem pracy z rodziną. Na tym etapie koordynator wycofuje się a zadanie to jest podejmowane przez osobę prowadzącą dany przypadek przed KGR. Kontrola realizacji planu jest prowadzona zarówno przez rodzinę jak i instytucję. Przekazanie rodzinie funkcji kontrolnej jest także jednym z fundamen-

tów metody. Na ogół wyznacza się jedną osobę, która regularnie udziela informacji pracownikowi socjalnemu o stopniu wypełniania poszczególnych ustaleń oraz w razie potrzeby zwraca się do niego z prośbą o pomoc. Osoba ta też w razie konieczności może zaproponować ponowne zorganizowanie Konferencji Grupy Rodzinnej.

W wielu krajach Konferencja Grupy Rodzinnej jest narzędziem skutecznie wykorzystywanym w celu pomocy dziecku oraz jego rodzinie. Coraz częściej rozszerza się także zakres przypadków, w których z powodzeniem stosuje się tę metodę. Konferencja Grupy Rodzinnej jest używana, kiedy w rodzinie występuje problem:

- konieczności zapewnienia dziecku opieki (np. brak opieki z powodu alkoholizmu, narkomanii, pracy za granicą, odbywania kary pozbawienia wolności przez rodziców, wskazania pracowników socjalnych, kuratora do umieszczenia dzieci poza rodziną biologiczną)
- przemocy w rodzinie
- popełniania czynów karalnych przez dzieci i młodzież
- choroby terminalnej dziecka

- choroby terminalnej osoby starszej
- choroby psychicznej osób dorosłych
- opuszczania zajęć szkolnych
- trudności z nauką w szkole

W Polsce Konferencja Grupy Rodzinnej jest metodą nową, choć zyskującą coraz większą liczbę entuzjastów. Jej korzenie sięgają Nowej Zelandii, gdzie obecnie przeprowadza się rocznie około 5000 konferencji. W prawodawstwie nowozelandzkim istnieje zapis stanowiący, że każda rodzina ma prawo do samodzielnego zmierzenia się z problemem stosując metodę Konferencji Grupy Rodzinnej jeszcze przed podjęciem działań sądu rodzinnego. Oczywiście nie wszystkie rodziny są w stanie z tej szansy skorzystać, jednak jak potwierdzają to badania prowadzone na całym świecie (m.in. USA, Holandia, Wielka Brytania, Skandynawia, Australia, Belgia) metoda ta z powodzeniem wyzwala siłę, jaka tkwi uśpiona w wielu rodzinach.

*Jarosław Przeperski
Centrum Wspierania Dzieci i Młodzieży
„Młody Las”
w Toruniu*

Kierunki wsparcia rodzin zastępczych

Rodziny zastępcze nie stanowią jednolitej grupy i fakt ten w znaczącej mierze decyduje o problemach pojawiających się w rodzinach i o kierunku udzielanego im wsparcia. Podział rodzin na rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem i niespokrewnione, a w tej ostatniej grupie na rodziny zastępcze „zwykłe” i zawodowe, decyduje nie tylko o rozwiązaniach prawnych i finansowym wsparciu dla rodziny, ale też o rodzaju zgłaszanych problemów.

Problemy wnoszone przez rodziny zastępcze można ogólnie podzielić na: problemy wychowawcze z dziećmi, problemy związane z kontaktami z rodzicami biologicznymi dziecka, funkcjonowanie samej rodziny zastępczej.

Pierwszą dużą grupą problemów, z którymi stykamy się w pracy z rodzinami zastępczymi są problemy natury wychowawczej, problemy wspólne wszystkim rodzicom, ale też takie, które wynikają ze specyficznych potrzeb dzieci „osieroconych”. Kierunkiem wsparcia w tym przypadku mogą być różnego rodzaju zajęcia o charakterze edukacyjnym, porządkujące informacje dotyczące norm rozwojowych, metod wychowawczych, ale przede wszystkim umożliwienie wymiany doświadczeń. Niezastąpioną formą pracy są spotkania grup wsparcia, dające szansę przeanalizowania własnego problemu w grupie z wykorzystaniem wiedzy, doświadczeń i punktu widzenia innych osób. Nie wyklucza to oczywiście indywidualnej pracy z konkretną rodziną i konkretnym problemem. Wystrzegać należy

się postawy osoby wszytkowiedzącej i nie wytwarzać w rodzinach przekonania, że udzieli się im gotowych recept dotyczących każdego problemu. Jest to o tyle trudne, że wiele rodzin właśnie tego oczekuje od różnych wspierających instytucji.

Wspieranie rodzin zastępczych to przede wszystkim pomoc w samodzielnym poszukiwaniu rozwiązań, uruchamianiu możliwości rodziny, bazowanie na jej mocnych stronach i zaangażowaniu, pokazywanie, w czym są dobrzy, a w jakich dziedzinach potrzebują fachowej pomocy, ewentualnie ocena czy rzeczywiście takiej pomocy potrzebują.

Należy pamiętać, że wspieranie to nie wyręczanie i nie podejmowanie decyzji zamiast rodziny, ani nie wytwarzanie czy podtrzymywanie relacji zależnościowych.

Problemy dotyczące kontaktów z rodziną biologiczną dziecka – to druga grupa bardzo trudnych zagadnień. Rodzina zastępcza nie narusza praw rodziny biologicznej, a więc rodzice dziecka, oprócz przypadków, kiedy obowiązuje zakaz kontaktów, mają prawo uczestniczyć w życiu dziecka. I tutaj pojawiają się kłopoty związane i z zachowaniem i postawą rodzin biologicznych i z reakcjami dziecka. Wspieranie rodzin zastępczych w tym wypadku to głównie praca nie tyle z rodziną zastępczą, ile z rodziną biologiczną w celu przygotowania jej do kontaktów z dziećmi, udział w rozstrzygnięciu kwestii spornych, a w przypadku

rodzin biologicznych szczególnie wrogo nastawionych do opiekunów zastępczych, czy zaburzonych, umożliwienie kontaktów poza domem rodziny zastępczej. W przypadku konfliktów inicjowanych przez rodziców biologicznych konieczne jest chronienie rodziny zastępczej. Do trudnych dla wszystkich sytuacji dochodzi, gdy dopiero w sytuacji eskalacji konfliktu, któremu towarzyszy wiele niepotrzebnych, negatywnych emocji, próbuje się szukać rozwiązania. Tutaj sprawdza się w 100% stara prawda, że lepiej zapobiegać.

Podtrzymywanie więzi z rodziną biologiczną budzi bardzo wiele emocji, obaw i w tej dziedzinie szczególnie ważne jest wsparcie. Problem ten jest szczegółowo omawiany podczas różnego rodzaju szkoleń dla rodzin zastępczych. Można jednak zaobserwować, że o tym jak będą przebiegać kontakty z rodziną biologiczną dzieci, w dużej mierze decyduje nastawienie i opiekunów zastępczych i pracowników różnych instytucji pracujących z tą rodziną. Ważne jest traktowanie rodziny z szacunkiem, ale też ustalanie jasnych zasad współpracy.

Problemem dla wielu rodzin zastępczych jest konieczność pisania opinii do sądów dotyczących kontaktów z rodziną biologiczną i uczestniczenie w rozprawach, podczas których w obecności rodziny biologicznej opiekunowie zobowiązani są wyrażać swoje zdanie na temat więzi istniejącej między dzieckiem a rodzicem, przebiegu kontaktów, reakcji dziecka po spotkaniach, itp. To często utrudnia dalsze kontakty z rodziną biologiczną dziecka i często psuje i tak kruche porozumienie.

Trzecią grupą problemów są kwestie związane z funkcjonowaniem samej rodziny. Nikt oprócz rodziny, która decyduje się na zaopiekowanie się „cudzym” dzieckiem, nie jest w stanie zrozumieć, jaki to może mieć wpływ na własną rodzinę, relacje między małżonkami, relacje z własnymi dziećmi, kontakty z dalszą rodziną, czyli ogólnie rzecz biorąc na system rodzinny. Ważną zasadą jest, by pomagając innym, nie zaszkodzić swojej rodzinie. Dlatego tutaj także spotkania grup wsparcia są ważnym elementem pracy rodzin zastępczych, które mogą podzielić się swoimi doświadczeniami.

Wszystkie formy wspierania rodzin zastępczych, a więc i praca indywidualna i zajęcia o charakterze edukacyjnym, są ważne i potrzebne, na szczególną uwagę zasługują jednak właśnie grupy wsparcia. Stanowią one swego rodzaju wentyl bezpieczeństwa dla nagromadzonych emocji i dają jedyną możliwość podzielenia się doświadczeniami w bezpiecznej atmosferze wzajemnego zrozumienia, z zachowaniem bardzo ważnej zasady dyskrecji.

Istnieją kontrowersje czy grupa wsparcia powinna mieć charakter jednorodny czy być grupą dla wszystkich rodzin zastępczych. Z rozmów przeprowadzanych z rodzinami zastępczymi wynika, że nie jest korzystne łączenie rodzin zastępczych spokrewnionych i niespokrewnionych z dzieckiem. Rodziny zastępcze spokrewnione, często w osobach dziadków, najczęściej borykają się ze swoimi specyficznymi problemami, z których na pierwsze miejsce wysuwają się poczucie porażki jako rodziców własnych dzieci i trudności z pogodzeniem roli dziadków

Warto wiedzieć

---

i rodziców. Zaistnienie w grupie, która ma podobne doświadczenia jest bezcenne, ponieważ to poczucie porażki mniej lub bardziej uświadomione, są w stanie zrozumieć tylko osoby, będące w podobnej sytuacji.

Pytaniem pozostaje, kto powinien prowadzić grupy wsparcia. Osoba prowadząca powinna po pierwsze znać problematykę zgłaszaną przez rodziny zastępcze, być świadomą procesów grupowych, dynamiki grupy, umieć poradzić sobie z silnymi emocjami, które mogą się pojawić podczas spotkania. Jeżeli grupa wsparcia ma pracować w oparciu o zasadę szczerości i prowadzić do poruszania trudnych, często osobistych tematów, ważna jest panująca w niej atmosfera, pozbawiona wszystkich formalnych zależności. Udział w grupie ma dawać poczucie wspólnoty, zrozumienia, dyskrecji. Ważne jest, by prowadząc spotkania jasno określić, czym jest, a czym nie jest grupa wsparcia. To grupa powinna wносить problemy, zadaniem prowadzącego jest początkowe strukturalizowanie spotkań

i zwracanie uwagi na dynamikę grupy, pilnowanie zasady dyskrecji, zajęcie się emocjami uczestników. Pamiętać należy, że spotkania o charakterze organizacyjnym, szkoleniowym nie są spotkaniami grupy wsparcia, te ostatnie powinny zmierzać w kierunku aktywności samej grupy i przejęcia przez nią odpowiedzialności za przebieg spotkań.

Czasami kierując się dobrem wszystkich zainteresowanych, a zwłaszcza umieszczonych w rodzinie zastępczej dzieci, chcielibyśmy zaoferować rodzinie bardzo wiele form wsparcia i pomocy. Wydaje się nam, że dobrym rozwiązaniem jest wejście w rodzinę i bieżąca pomoc w rozwiązywaniu pojawiających się problemów. W swoich działaniach nie możemy jednak zapominać, że rodzina zastępcza to przede wszystkim rodzina, my natomiast mamy ją tylko wspierać.

*Sylvia Cichocińska
Ośrodek Adopcyjno Opiekuńczy
Towarzystwa Przyjaciół Dzieci
w Krakowie*

„Kiedy dzieci czują się dobrze, dobrze się zachowują...”

W dzisiejszych czasach bardzo wiele mówi się na temat złego zachowania się młodych (coraz młodszych) ludzi. Ciągłe słyszymy o młodzieży i dzieciach bez celu wążających się po ulicach, przesiadujących pod blokami czy też na klatkach schodowych. Coraz więcej młodych ludzi sięga po alkohol czy narkotyki, które właściwie bez większego problemu można dziś zdobyć. Duża część młodzieży swój wolny czas spędza też przed komputerem, w domu czy też w kafejkach internetowych centrach handlowych. Coraz mniej czasu natomiast spędzają z rodzinami (rodzicami, rodzeństwem). Szukają swojego miejsca w świecie, w społeczeństwie, w najbliższym otoczeniu.

Dlaczego tak się dzieje? Skąd w młodych ludziach tyle agresji, niezadowolenia? Gdzie szukać pozytywnych wzorców, autorytetów?

Okres rozwoju a następne dojrzenia i poszukiwania własnej drogi, stylu życia powoduje, że młodzi ludzie mają do pokonania wiele trudności szczególnie w sytuacji, gdy współczesna kultura, instytucje wychowawcze czy rodzina pokazują alternatywne a nie komplementarne względem siebie modele życia.

Do nas dorosłych należy zadanie polegające na wspieraniu i kierowaniu dynamicznym rozwojem młodego człowieka. Trzeba przy tym pamiętać, że fundamentalnymi potrzebami każdego człowieka są: potrzeba miłości i przynależności. Młodzi ludzie nie znajdując często możliwości zaspokojenia tych potrzeb w rodzinach szukają ich w środowisku. Z kolei rodziny, które nie potrafią poradzić sobie z narastającymi trudnościami (ekonomicznymi,

społecznymi, itp.) wychowanie dzieci często pozostawiają samym sobie lub też zadanie to powierzają instytucjom takim jak szkoła czy kościół. W tej sytuacji szczególnie ważne jest aby rodziny i ich dzieci uzyskały wsparcie ze strony zobowiązanych do tego instytucji.

Dzieci i młodzież są podstawowymi grupami adresatów, do których kieruje się działania o charakterze profilaktycznym i w stosunku do których są one najbardziej skuteczne. Na terenie Gminy Miejskiej Kraków organizację działań profilaktycznych zgodnie z ustawą o pomocy społecznej powierzono Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej. W Krakowie zadania w tym zakresie realizują placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego.

W chwili obecnej funkcjonuje 26 takich placówek, z czego 24 prowadzone są przez podmioty niepubliczne (Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka, Stowarzyszenie „U Siemachy”, Zgromadzenie Sióstr Św. Michała Archanioła, Kolegium Pijarów, Parafia Św. Maksymiliana Kolbe).

Placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego (potocznie zwane świetlicami) ze względu na swoją specyfikę i oferowane zajęcia dzielą się na: placówki o charakterze opiekuńczym, placówki specjalistyczne.

Opiekuńcze placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego realizują swoje zadania z zakresu:

- a) redukcji zewnętrznych przejawów ubóstwa wśród dzieci i młodzieży
- b) redukcji podstawowych deficytów wy-

Warto wiedzieć

- chowawczych i edukacyjnych w zakresie realizacji programu szkolnego oraz odpowiedniej profilaktyki
- c) redukcji podstawowych deficytów emocjonalnych
  - d) promocji zachowań prozdrowotnych i proekologicznych
  - e) organizacji czasu wolnego, zajęć rekreacyjnych i sportowych
  - f) uczenia nawiązywania więzi uczuciowych oraz związków interpersonalnych
  - g) współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, szkołami, kuratorami oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny

Specjalistyczne placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego oprócz podstawowych zadań realizowanych przez placówki opiekuńcze, prowadzą dodatkowo następujące formy pracy:

- zajęcia socjoterapeutyczne realizowane w stałych grupach dzieci, prowadzone przez co najmniej wychowawcę i terapeutę
- oddziaływanie terapeutyczne (w placówkach prowadzona jest terapia indywidualna oraz grupowa)
- oddziaływanie korekcyjne, kompensacyjne
- oddziaływanie logopedyczne

Ponadto w placówce prowadzone są indywidualne programy korekcyjne realizowane podczas zajęć grupowych lub w kontakcie indywidualnym.

Specjalistyczna placówka opiekuńczo-wychowawcza wsparcia dziennego udziela pomocy w sytuacjach kryzysowych szkolnych, rodzinnych, rówieśniczych i osobistych w oparciu o diagnozę indywidualną dziecka i jego rodziny.

Niezależnie od typu placówka opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego zapewnia dzieciom i młodzieży:

- 1) przynajmniej jeden posiłek dostosowany do pory dnia i czasu przebywania;
- 2) wyposażenie w przedmioty potrzebne do zajęć, a w miarę możliwości w odzież, obuwie, bieliznę i inne przedmioty osobistego użytku, stosownie do wieku i indywidualnych potrzeb;
- 3) pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, stałą pracę z rodzina dziecka;

Wśród dzieci i młodzieży uczęszczających na zajęcia do placówek, Dział Pomocy Dzieciom przeprowadził ankiety, które miały pokazać między innymi czy dzieci, które trafiają do placówki zostają w niej na dłużej, czy spędzają w niej dużo czasu. Na naszą ofertę odpowiedziało 309 wychowanków z 10 placówek.

Założyliśmy, że większość dzieci spędza w świetlicy dużo czasu, nie przesiaduje więc pod blokiem, jest mniej narażona na różnego rodzaju przejawy agresji, przestępczości. Z drugiej zaś strony jeśli spędza dużo czasu w placówce może to też oznaczać, że nie chce go spędzać w domu wśród najbliższych lub, że tych najbliższych (rodziców) w domu nie ma całymi dniami...

Na podstawie wyników ankiet można stwierdzić, że większość uczestników zajęć to dzieci w wieku od 9 do 16 lat, czyli uczniowie szkoły podstawowej i gimnazjum (stanowią oni 80% ankietowanych).

Dzieci, które trafiają do świetlic podają, że o istnieniu danej placówki najczęściej dowiadują się od kolegów, którzy już do danej placówki uczęszczają (51%). Wnioskować z tego można, że wychowankowie lubią uczęszczać do placówek skoro zachęcają swoich kolegów do zainteresowania się taką formą spędzania wolnego czasu.

Znaczna część badanych zaznaczyła, że w placówce spędza codziennie 3 lub 4 godziny (68%). Większość tych osób

uczęszcza do danej świetlicy od roku do ponad dwóch lat (62%). Oznaczać to może silną więź z daną placówką, a raczej z osobami w niej pracującymi, z kolegami. Jeżeli dziecko tak dużo czasu spędza w placówce to można wnioskować również, że właśnie tu znalazło ono swoje miejsce, że czuje się tu dobrze, że właśnie tu znalazło jakieś autorytety...

Z drugiej jednak strony zapytać należy, co z rodzinami tych wychowanków, jak funkcjonują, jakie miejsce zajmują w życiu tych młodych ludzi?

W przeprowadzonych ankietach znalazło się więc pytanie o to, jaka jest wymarzona rodzina wychowanków placówek. Okazuje się, że znaczna część wychowanków (37%) nie zmieniłoby swojej rodziny; 22% natomiast chciałoby mieć rodzinę bogatszą, żeby było ich stać na piękny dom, wakacje itp. 5% ankietowanych przyznało, że marzy o rodzinie bez awantur i alkoholu. Zastanawiający jest również fakt, że aż 14% nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie.

Jak wynika z przeprowadzonych ankiet placówki wsparcia dziennego pełnią w środowisku bardzo istotną i ważną rolę. Są one miejscem, gdzie młodzi ludzie czują się dobrze i gdzie zwykle też dobrze się zachowują. Wynika to zapewne z wielu względów, m.in. z faktu, że wychowankowie mają zaufanie do wychowawców, wierzą, że chcą oni dla nich dobrze, że **są dla nich**. Wychowawca, który staje się w jakimś sensie autorytetem jest w stanie zdziałać w życiu młodego człowieka bardzo wiele.

Świetlice są alternatywą spędzania wolnego czasu, ale także miejscem kształtowania postaw, miejscem rodzenia się planów na przyszłość, zdobywania wiedzy. To tu dzieci zaspokajają jedną z pod-

stawowych potrzeb – potrzebę przynależności. Zaspokojenie tej potrzeby skutkuje natomiast tym, że człowiek staje się bardziej odpowiedzialny za środowisko, do którego przynależy, stara się też coraz lepiej w tym środowisku funkcjonować.

Takie jest też jedno z głównych zadań placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego. W swoich działaniach potrzebują jednak dużego wsparcia i współpracy ze strony innych instytucji powołanych do pomocy dziecku i rodzinie, takich jak: MOPS, Poradnie, Sądy, kuratorzy itp.

Potrzeba takiej współpracy jest niezwykle ważna ze względu na konieczność kompleksowego wsparcia rodzin znajdujących się w różnego rodzaju trudnych czy też kryzysowych sytuacjach. Jeżeli będzie istniała ścisła współpraca pomiędzy instytucjami, działania ich będą znacznie skuteczniejsze i być może uda się pomóc (na etapie profilaktyki) znacznie większej liczbie rodzin. Skuteczne i kompleksowe działania profilaktyczne zapobiegają m.in. szerzeniu się takich zjawisk jak przestępczość wśród dzieci i młodzieży, umieszczaniu dzieci w różnego rodzaju formach opieki zastępczej a także zwiększaniu się rodzin dysfunkcyjnych. Troska o rodzinę jest zatem jednym z podstawowych zadań. Dlatego też w placówkach wsparcia dziennego kładzie się ogromny nacisk na pracę z całymi rodzinami. Albowiem „aby dziecko mogło być szczęśliwym człowiekiem, najbardziej potrzebuje dobrych i szczęśliwych rodziców”.

Agata Podedwórna
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
w Krakowie
Dział Pomocy Dzieciom

Jak świeca od świecy czyli historia rodzicielstwa zastępczego na Sądecku

*„ Nie ma siły większej
niż prawdziwa miłość”
/Seneka/*

Na początku lat 90-tych w obowiązującym wtedy systemie opieki nad dzieckiem istniał zapis, iż dzieci porzucane i osierocone w wieku od 0 do 3 lat nie mogą być umieszczane w domach dziecka. Jedynym dla nich rozwiązaniem pozostawał **dom małego dziecka**, którego w Nowym Sączu nie było. Miastami przyjmującymi niechciane noworodki z terenu byłego województwa nowosądeckiego były odległe: Kraków i Tarnów.

Tak więc przyszyłych, potencjalnych, „klientów” utworzonego w 1994 roku Ośrodka Adopcyjno - Opiekuńczego w Nowym Sączu, czyli porzucane przez matki niemowlęta czekał przedłużający się pobyt w szpitalu. W dalszej zaś perspektywie skazanie na samotność, anonimowość i totalną pustkę. Skazanie na byt – niebyt, gdzie od reszty świata i miłości dzieli ich mur zimnych, nieznosnie białych dranek „domodzieckowych” łóżeczek. Skazanie na ostateczność, odmierzaną czasem rutynowych czynności obsługowych, dochodzących incydentalnie opiekunek. Gdzie wyraźną oznaką życia, a jednocześnie pierwszym doświadczeniem bliskości jest jedynie zniecierpliwienie owych „piastunek”, gdy kilkanaście ułożonych w szeregu stworzeń krzyczy jednym głosem, że oto właśnie zostały powołane do istnienia.

O w/w doświadczaniu alienacji i rozpaczy umieszczonego w instytucji niemowlęcia wypowiedziała się dr Maria Kolaniewicz – lekarz i dyrektor jednego z warszawskich domów dziecka w artykule zamieszczonym na łamach „Problemów opiekuńczo - wychowawczych”. Pisała w nim o niszczących, nieodwracalnych skutkach samotności bezbronnego dziecka, spowodowanych brakiem obecności i bliskości ukochanej osoby od pierwszych chwil życia. Opowiadała o rażącej sile pobytu małego człowieka w placówce, dewastującej jego kruchutką konstrukcję psychiczną i fizyczną. Jako alternatywne rozwiązanie pani doktor zaproponowała utworzenie tzw. „pogotowi rodzinnych”.

Wśród ówczesnych pracowników OAO w Nowym Sączu – w myśl przesłania Jana Pawła II, że „przyszłość ludzkości idzie przez rodzinę” – zrodził się pomysł powołania owych „pogotowi rodzinnych”. Zamiar ten umożliwiłby przyjmowanie sierot do rodziny niedługo po urodzeniu.

Nowa idea

Nową ideę propagowano wytrwale i z pasją. Inicjatywę nagłośniono w lokalnych mediach, zaciekawiając szerokie kręgi odbiorców, aż spotkała się z zainteresowaniem i aprobatą ówczesnego Kuratorium Oświaty w Nowym Sączu i sądów rodzinnych na całym terenie byłego województwa nowosądeckiego.

Pozostawała jednak kwestia zapełnienia swoistej luki prawnej. Chodziło

mianowicie o znalezienie takiej formuły postanowienia sądowego, które nie naruszając litery prawa pozwoli porzuconemu noworodkowi w jak najszybszym czasie znaleźć się w rodzinie.

Prawo

Powzięto więc zamysł, aby w postanowieniu sądu za podstawę prawną dla przyjmowanego dziecka w wieku od 0 do 3 lat przyjąć natychmiastowy tryb postępowania, a jako formę opieki – ustanowić rodzinę zastępczą niespokrewnioną z dopiskiem „**pogotowie rodzinne**”. Zapis takiego postanowienia miał charakter tymczasowy, czyli do uregulowania się sytuacji prawnej dziecka (adopcji lub powrotu do rodziny biologicznej).

Pierwsze pogotowia rodzinne

Kolejnym, a nade wszystko najważniejszym, stojącym przed pomysłodawcami zadaniem było stworzenie grupy stanowiącej **tzw. pogotowia rodzinne**. Było to przedsięwzięcie niełatwe. Szybko okazało się jednak, że istnieje wielu ludzi o otwartych i szlachetnych sercach, którzy są gotowi na przyjęcie do siebie nowych, niezwykłych i szczególnych gości.

Na apel pracowników Ośrodka Adopcyjnego odpowiedzieli członkowie działających przy kościołach katolickich wspólnot: Odnowy w Duchu Świętym i Neokatechumenatu, a także rodziny ze środowisk oświaty i służby zdrowia.

Pierwsza grupa sądeckich „czynnych” **pogotowi rodzinnych** powstała już w 1994 roku. Składała się wówczas z kilku rodzin. Potem, w krótkim czasie urosła do liczby 23, działając na terenie miasta i ca-

łego byłego województwa nowosądeckiego. 27 lutego 2000 roku **nowosądeckie pogotowia rodzinne** zorganizowały się we własną wspólnotę: „Stowarzyszenie rodzicielstwa zastępczego – Betlejem”. Stowarzyszenie do dnia dzisiejszego prowadzi swoją działalność, zrzeszając profesjonalne rodziny zastępcze.

Od czasu powstania pierwszej grupy pogotowi rodzinnych, dzięki ich autentycznej otwartości, potrzebie niesienia pomocy i dzielenia się miłością „żadne z tych najmniejszych” nie trafiło do domu małego dziecka. I tak jest do dzisiaj.

Pierwsze niemowlę w pogotowiu...

Matka porzuciła Marysię w szpitalu. Rodzina, która chciała ją adoptować wycofała się, gdy lekarze stwierdzili u dziecka wylew śródczaszkowy i częściowy niedowład. Dziewczynka trafiła do pierwszego wówczas pogotowia rodzinnego, mając zaledwie 6 tygodni. Rodzice zastępczy, po konsultacji w Krakowskim Ośrodku Rehabilitacji Wieku Rozwojowego prowadzonym przez panią dr Drewniak rozpoczęli intensywną rehabilitację dziecka metodą Voyty. Ćwiczenia okazały się dobroczynne, ale bolesne i to dla obu stron. Dziewczynka przez wiele miesięcy płakała dzień i noc. A nowa mama nierzadko razem z nią. Ciało Marysi było wysztywnione i napięte. Doktor Drewniak zapewniała, że to z czasem minie, trzeba tylko systematycznie ćwiczyć. I rzeczywiście, dzięki czułości, bliskości, tuleniu, pieściotom, kołysaniu, dzięki żmudnym ćwiczeniom dziecko stopniowo zaczęło „topnieć” i wyciszać się. Przez wiele miesięcy nowa mama nieustannie do niej

mówiła: opowiadała jej bajki, naśladowała rozmaite głosy i dźwięki, pokazywała otaczający świat. Wierzyła bowiem, że te zabiegi pobudzą dziecko do intensywnego rozwoju, obudzą w nim wolę życia i ciekawość świata.

Ani Marii ani jej męża nie opuszczała nadzieja, pomimo niepewności, jaką rysowała przyszłość. Co pewien czas powracały wątpliwości: jak sobie z mężem poradzą, czy przetrwają ciężkie chwile, czy zdołają wyleczyć dziecko, czy czeka je wózek inwalidzki i trwałe kalectwo? Zastępczej mamie jedna myśl dodawała otuchy: „jeśli nawet Marysia nie będzie sprawna fizycznie, to na pewno będzie kochana przez nią i przez jej męża. Dla nich zawsze będzie wyjątkowa. Dzięki wsparciu kochających ją osób łatwiej jej kiedyś będzie pogodzić się z ułomnością”.

Po kilku miesiącach trudu, poświęceń, walki i próby, którą obydwoje przechodzili, małżonkowie otrzymali zawiązką zaskakujący dar od losu. Marysia zaczęła się do nich uśmiechać, wyciągać do nich rączki, z radością reagować na ich twarze. Dziecko nareszcie nawiązało prawdziwy dialog, używając sposobów właściwych tylko kilkumiesięcznemu niemowlęciu. Matka i córka znalazły swój tajemniczy, wspólny, niezwykle język. Stan zdrowia Marysi wyraźnie się poprawił. Kiedy dr Drewniak powiedziała, że Marysia jest zdrowa, wszyscy w przychodni patrzyli na dziecko z zachwytem – wspomina pani Maria. W niej samej mieszały się radość, wzruszenie i ulga. Wówczas to po raz pierwszy uświadomiła sobie, że kocha Marysię jak własną, rodzoną córkę.

Dzisiaj dwunastoletnia już Marysia jest całkiem zdrowa. Wyrosła na śliczną, rezolutną, pełną energii i wigoru panienkę, która w niektórych sferach rozwoju przewyższa nieco swoich rówieśników. A niezwykła więź łącząca obie Marysie urzeka od pierwszych chwil kontaktu z nimi. Maria wierzy, że wyzdrowienie Marysi to cud. Ja wierzę w to, że miłość naprawdę czyni cuda.

Film

Pierwsze doświadczenia pogotowi rodzinnych uwieczniono na filmie „Pogotowia rodzinne”. Obraz przedstawiał osobiste doświadczenia i przeżycia ludzi uczestniczących w tzw. „eksperymentach sądeckim”. Odbiorców filmu wzruszało wiele momentów, jednym z nich jest scena, w której mama zastępcza karmi piersią przyjęte do rodziny dziecko.

Niejedna zastępcza opiekunka wykarmiła piersią przyjęte do siebie niemowlę. Kasetę video z nagraniem filmem została złożona w darze Ojcu Świętemu – Janowi Pawłowi II podczas jego wizyty w Starym Sączu w czerwcu 1999 roku. Dziś znajduje się w zbiorach Watykańskich. Wiem, że Ojciec Święty ją obejrzał, bo niedługo po jej ofiarowaniu przestał podziękowanie. Do dziś widnieje ono na ścianie Ośrodka Adopcyjnego. Film zaś do tej pory służy jako ilustracja podczas szkoleń potencjalnych rodzin zastępczych na terenie całej Polski.

Droga do Sejmu

Dzięki doświadczeniom nabytym w pracy z pogotowiami rodzinnymi opracowano „Program Naboru, Przygotowa-

nia i Wspierania Rodzin Zastępczych oraz Szkolenia Organizatorów ROZ”. Program wygrał granty ówczesnego Ministerstwa Edukacji, które uznało go za jeden z najlepszych programów szkoleniowych w tej dziedzinie. Potem program wraz z kasetą video był prezentowany na wielu ogólnokrajowych konferencjach, m.in. na:

1. Konferencji poświęconej reformie systemu opieki w Mietnym '98
2. Konferencji pt.: „Kierunki w Opiece Nad Dzieckiem – Perspektywa Europejska.

Prezentowane wówczas zagadnienia zainteresowały wiele znanych postaci życia społecznego i politycznego m.in. członka sejmowej komisji d/s rodziny pana Marka Andrzejewskiego, oraz przewodniczącego komisji pana Antoniego Szymańskiego. On to właśnie w październiku 1999 roku zaprosił twórców nowatorskiego programu ROZ: Władysławę Jurkowską – Głuc i Jolantę Piesiewicz – Miłek do udziału w posiedzeniach komisji d/s rodziny Sejmu III Rzeczypospolitej – III kadencji. Obie panie zaprezentowały rozwiązania dotyczące zastępczej opieki nad dzieckiem a także kilkuletni już wówczas dorobek nowosądeckich pogotowi rodzinnych, czyli tzw. „eksperyment sądecki”.

Kilka miesięcy później tj. na początku roku 2000 pojawił się oficjalny zapis w ustawie o pomocy społecznej dotyczący zasad powoływania i funkcjonowania „**pogotowia rodzinnego**”.

Z nadzieją w przyszłość

Idea rodzicielstwa zastępczego żyje i trwa. Trwa w naszych sercach – pracowników OAO i MOPS opiekujących się

rodzinami zastępczymi, trwa w sercach byłych i obecnych rodziców zastępczych, ale nade wszystko trwa w sercach kilkunastoletnich już dziś dzieci, które dzięki temu nowatorskiemu przedsięwzięciu, miały szanse doświadczyć prawdziwej miłości.

Powołanie pogotowia rodzinnych było jak zapalenie świecy od świecy. Było jak krążący w powietrzu bakcyl o dobroczynnym działaniu. Sama przed paru laty „złapałam” tego niezwykłego bakcyła i od tamtej pory „przyłgnęłam” z zachwytem do pracy z tymi rodzinami i wychowującymi się w nich dziećmi. Teraz wiem, że przy odrobinie uwagi i wrażliwości można dotknąć tajemnicy miłości, można się naocznie przekonać, że ona naprawdę czyni cuda i rzeczywiście nie ma większej siły niż właśnie ona. Ona wydała też swój obfity owoc.

Dzisiaj w Nowym Sączu funkcjonują nadal 23 niespokrewnione rodziny zastępcze (stanowiące ok. 25% wszystkich rodzin zastępczych). Sześć spośród nich pełni funkcję zawodowej rodziny zastępczej. Jedna z rodzin jest pogotowiem rodzinnym.

Około 300 dzieci, pierwszych podopiecznych pogotowia rodzinnych na zawsze znalazło swój prawdziwy dom.

*Anastazja Walczyńska
Pedagog
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
w Nowym Sączu*

Poradnictwo dla osób doświadczających przemocy w rodzinie

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie świadczy poradnictwo specjalistyczne dla mieszkańców Krakowa w oparciu o Ustawę o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. art. 19 ust. 2. Zakres poradnictwa określa art. 46 tejże ustawy, który jako szczególnie istotne wyróżnia **poradnictwo prawne, psychologiczne i rodzinne. Komórką odpowiedzialną za realizację tego zadania jest Dział Poradnictwa** powołany Zarządzeniem Dyrektora MOPS z dnia 3 marca 2004r., któregoownicy są dostępni w ośmiu miejscach w Krakowie.

Program „**Poradnictwo dla osób doświadczających przemocy w rodzinie**” jest realizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej od grudnia 2003 i od początku współfinansowany ze środków Philip Morris S.A. Od grudnia 2003 do stycznia 2004 dokonano adaptacji i remontu pomieszczeń na potrzeby poradnictwa, przeprowadzono rekrutację i szkolenie prawników planowanych do realizacji zadania. Od lutego 2004 roku MOPS rozpoczął świadczenie poradnictwa prawnego dla ofiar przemocy w ramach programu.

Osoby doświadczające przemocy oprócz porad prawnych mogą skorzystać również z pomocy psychologów zatrudnionych w ramach programu „Osoby niepełnosprawne w służbie publicznej”.

Poradnictwo jest ogólnodostępne i bezpłatne – każdy mieszkaniec Krakowa i okolic może skorzystać z porady w siedzibie Działu Poradnictwa, lub we własnym domu – po uprzednim ustaleniu terminu spotkania z pracownikiem Działu.

Popołudniowe i wieczorne godziny pracy psychologów i prawników zwiększają możliwość skorzystania z porad przez osoby pracujące.

Poradnictwo jest świadczone w następującym zakresie:

poradnictwo prawne:

- prawo rodzinne i opiekuńcze
- zabezpieczenia społecznego
- postępowania egzekucyjnego
- prawa lokalowego
- prawa karnego w zakresie wynikającym z Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

• pomocy w przygotowaniu pism procesowych

poradnictwo psychologiczne:

- diagnoza psychologiczna
- rozwiązywanie problemów wychowawczych i rodzinnych
- rozwiązywanie problemów związanych z funkcjonowaniem społecznym poza rodziną
- zdrowie psychiczne i zaburzenia psychiczne dzieci i dorosłych
- psychoedukacja

Poradnictwo prawne obejmuje:

- 1) wyjaśnienia obowiązujących przepisów,
- 2) doradztwo odnośnie postępowania procesowego oraz w przygotowywaniu pism procesowych, jak również pism do właściwych organów i instytucji,
- 3) poszukiwanie, w oparciu o regulacje prawne, najkorzystniejszych dla klienta rozwiązań.

Udzielanie porad odbywa się w ośmiu punktach konsultacyjnych na terenie miasta:

1. Punkt konsultacyjny nr 1, ul. Rzeźnicza 2, pok. 12 i 13 (prawnik i psycholog), tel.: (012) 430-45-45
2. Punkt konsultacyjny nr 3, ul. Józefińska 14, pok. 002 (prawnik i psycholog), tel.: (012) 616-54-80
3. Punkt konsultacyjny nr 4, os. Szkolne 34, pok. 14 (prawnik), tel.: (012) 643-61-77
4. Punkt konsultacyjny nr 5, ul. Praska 52, pok. 2 (prawnik), tel.: (012) 266-69-58
5. Punkt konsultacyjny nr 6, ul. Dietla 64, pok. 6 (prawnik), tel.: (012) 429-13-33
6. Punkt konsultacyjny nr 7, al. Słowackiego 46, pok. 1 (prawnik), tel.: (012) 634-31-15
7. Punkt konsultacyjny nr 9, os. Teatralne 24, pok. 202 (prawnik i psycholog), tel.: (012) 643-15-23
8. Punkt konsultacyjny nr 10, ul. Jerzmanowskiego 37, pok. 3 (psycholog), tel.: (012) 658-88-27.

Punkty Poradnictwa są specjalnie oznakowane.

zdj.1. Oznakowanie punktów pomocy prawnej

Poradnictwo prawne stanowi istotny element poradnictwa świadczonego przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie. Koncepcja projektu wpisuje się w zapisy Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29.07.2005, Dz.U.05.180.1493, która zakłada pro-

zdj.2. Punkt konsultacyjny nr 3, ul. Józefińska 14

wadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Schemat 1).

Świadczenie usług poradnictwa rozwija się niezwykle dynamicznie. Zestawienie usług i porad zrealizowanych przez prawników w programie „**Poradnictwo dla osób doświadczających przemocy w rodzinie**” ilustrują Tabele 1, 2, 3.

Stały wzrost liczby świadczonych porad oraz liczby klientów świadczy nie tylko o sprawności instytucji prowadzącej zadanie i dodatkowych środkach przeznaczonych na wsparcie zadania (w czasie realizacji programu zostało zatrudnionych w Dziale Poradnictwa 4 nowe osoby), ale również o wzrastającym zapotrzebowaniu na oferowaną formę pomocy.

Problemy, z jakimi zgłaszają się klienci programu nie zawsze dotyczą przemocy. Prawnicy nie odmawiają pomocy żadnej osobie stosując jednak preferencje czasowe dla tych osób, które zgłaszają ten problem. Termin oczekiwania na poradnictwo prawne w Dziale Poradnictwa MOPS wynosi średnio 8-10 w sprawach, które nie obejmują problemu przemocy. W innym wypadku prawnik lub psycholog, który dostrzeżga konieczność natychmiastowej interwencji ma obowiązek podjąć sprawę niezwłocznie.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Dział Poradnictwa bezpośrednio realizujący programy poradnictwa, w tym program finansowany przez Philip Morris

Poradnictwo prawne jest dostępne dla klientów w 8 miejscach Krakowa w godzinach 8.00 -18.00 – 2 punkty, 10.00 – 18.00 – 6 punktów

<p>Ośrodek dla osób Dotkniętych Przemocą</p> <p>Może zapewnić jednocześnie schronienie 60 ofiarom przemocy – czynny całą dobę</p>	<p>Ośrodek Interwencji Kryzysowej</p> <p>Może zapewnić krótkotrwały pobyt w hostelu 23 osobom, całodobową pomoc psychologiczną osobistą i telefoniczną</p>	<p>Ośrodek Poradnictwa i Terapii Rodzin</p> <p>Podjekuje terapię i poradnictwo psychologiczne funkcjonujący w Śródmieściu</p>	<p>Ośrodek Terapii i Poradnictwa Rodzinnego</p> <p>Podjekuje terapię i poradnictwo psychologiczne funkcjonujący w Nowej Hucie</p>	<p>Krakowski Instytut Psychoterapii –</p> <p>Ośrodek koncentrujący się na terapii i poradnictwie dla rodzin wychowujących młodzież i samej młodzieży</p>
--	---	--	--	---

Schemat 1. Zaplecze dla poradnictwa prawnego dla osób doświadczających przemocy w rodzinie organizowane i nadzorowane przez MOPS

Tabela 1. Rok 2004

kolejne miesiące 2004 r.	porady	klienci
lutym	112	52
marzec	241	132
kwiecień	430	155
maj	186	119
czerwiec	421	230
lipiec	463	238
sierpień	570	269
wrzesień	507	213
październik	616	273
listopad	368	181
grudzień	394	186
razem	4308	2048

Tabela 2. Rok 2005

kolejne miesiące 2005 r.	porady	klienci
styczeń	550	221
luty	711	488
marzec	675	251
kwiecień	736	346
maj	723	273
czerwiec	872	311
lipiec	908	356
sierpień	701	283
wrzesień	764	255
październik	774	252
listopad	849	217
grudzień	694	231
razem	8957	3484

Tabela 3. Rok 2006

Kolejne miesiące 2006 r.	porady	klienci
styczeń	745	214
luty	815	254
marzec	952	343
razem	2512	811

Zakres udzielanych do tej pory porad prawnych dotyczy najczęściej kwestii:

- prawa rodzinnego i opiekuńczego, np. wnioski o separację, rozwód, alimenty, ustanowienie rozdzielności majątkowej, ograniczenie władzy rodzicielskiej, ustalenie kontaktu z dzieckiem,
- prawa lokalowego, występowanie o lokal socjalny, występowanie do Wydziału Mieszkalnictwa o rozłożenie płatności na raty, umorzenie odsetek, uznanie lokalu za lokal socjalny, zajęcie pustostanów,
- prawa karnego, zgłoszenie znęcania się psychicznego bądź fizycznego, wniosków o umorzenia postępowania przez

prokuratora, odroczenia wykonania kary,

- innych, np. przygotowania wniosku o ubezwłasnowolnienie,
- zabezpieczenia społecznego, np. odwołania od decyzji ZUS dotyczące orzekania przez lekarza orzecznika zdolności do pracy, co skutkuje przyznawaniem lub nie rent inwalidzkich,
- postępowania egzekucyjnego, np. odwołania od eksmisji, zaległości czynszowych, nakazów spłaty zobowiązań.

W sprawach dotyczących przemocy praca z klientem często odbywa się w zespole. Zespół prawnik-psycholog

Prezentacje

realizuje następujące zadania: świadczy poradnictwo prawne i psychologiczne, informuje o konsekwencjach prawnych i psychologicznych oraz społecznych dla osób doświadczających przemocy, wprowadza elementy mediacji w pracy z klientami, kieruje klientów do odpowiednich instytucji systemu pomocy po rozpoznaniu takiej potrzeby.

Trzon zespołu tworzą prawnik i psycholog. Ich zadaniem jest praca z klientem zespołu, nawiązywanie i poszerzanie współpracy z instytucjami i osobami, które mogą kierować klientów do zespołu (policja, kuratorzy społeczni i sędziowie, itd.) Prawnik bądź psycholog zostają „koordynatorem przypadku”, są odpowiedzialni za przebieg pracy z klientem, właściwą dokumentację pracy, zapraszanie dodatkowych członków zespołu, jeśli zajdzie taka konieczność.

Tematykę pomocy udzielanej klientom, którzy zgłosili problem przemocy w 2005 r. przedstawia Tabela 4.

Bardzo ważnym elementem realizacji programu jest informacja o prowadzonych

działaniach. Od początku programu lokalna prasa zamieściła na swych łamach łącznie 15 artykułów opisujących działalność programu. Artykuły ukazały się w „Dzienniku Polskim”, „Gazecie Krakowskiej”, „Gazecie Wyborczej”, młodzieżowej gazecie „Śmigło” i w „Naszym Mieście. Ponadto informacja o realizowanym programie jest stałym elementem strony WWW Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz informatorów, ulotek i innych materiałów informacyjnych przygotowywanych przez MOPS oraz Urząd Miasta Krakowa

Ponadto założenia i efekty programu były prezentowane na spotkaniach, konferencjach, seminariach krajowych i zagranicznych, np. Niemiecko-Polska konferencja fachowa 2–5 listopada 2004 we Frankfurcie nad Menem, uczestnictwo w Dniach Pomocy Ofiarom Przestępstw, spotkanie 10 organizacji udzielających porad prawnych dla mieszkańców organizowane przez Uniwersytecką Poradnię Prawną Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz na spotkaniach wewnętrznych.

Tabela 4. Tematyka udzielonej pomocy

	Klienci doświadczający przemocy 2005 r - zakres tematyczny udzielonej pomocy									suma
	poradnictwo prawne									
	rodzinnie i opiekuńcze	karne	lokalowe	spadkowe	zabezpieczenie społeczne	postępowanie egzekucyjne	inne	pisma procesowe		
styczeń	41	20	8	0	1	0	15	13	98	
luty	32	27	8	0	0	0	27	21	115	
marzec	20	12	2	0	4	3	18	16	75	
kwiecień	32	16	2	0	1	1	23	21	96	
maj	28	12	5	1	1	0	25	21	93	
czerwiec	34	16	10	2	2	8	30	35	137	
lipiec	35	21	3	1	5	4	23	30	122	
sierpień	28	21	4	1	1	5	26	22	108	
wrzesień	38	23	10	0	3	2	32	26	134	
październik	45	9	9	1	7	11	23	19	124	
listopad	44	20	4	0	5	11	32	30	146	
grudzień	29	15	10	0	2	1	27	12	96	
	406	212	75	6	32	46	301	266	1344	

W ramach programu prowadzone są również szkolenia podwyższające kwalifikacje zaangażowanych osób.

zdj. 3. Szkolenie w Osieczanach

Przy realizacji programu MOPS współpracuje z Wydziałem Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego UMK, korzysta z pomocy policji, straży miejskiej i jednostek systemu poradnictwa.

zdj. 4. Noworoczne spotkanie osób realizujących program z przedstawicielami Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego UMK

Jakość świadczonych poradnictwa jest systematycznie badana. W tym celu jest prowadzony wewnętrzny monitoring udzielanych porad. Każda wizyta klienta, zakres świadczonych usług i forma pomocy są odnotowywane w Karcie klienta DP MOPS. Organizację pracy pracowników oraz ich podejście do przedstawianych im spraw klienci mogą oceniać na bieżąco wypełnia-

jąc ankiety dostępne w każdym punkcie konsultacyjnym. W każdej ankiecie jest również miejsce na propozycje klientów. Te wskazówki klientów, które można na bieżąco wykorzystywać do poprawy działania są przekazywane wszystkim osobom realizującym program (patrz Tabela 5).

Wyniki badań CBOS wskazują, iż u 18% rodzin dochodzi do konfliktów z powodu nadużywania alkoholu, u kolejnych 18% z powodu złych warunków mieszkaniowych – przy czym akty przemocy fizycznej są ujawniane częściej i mają większe szanse na udowodnienie. Oprócz przemocy fizycznej również często występuje przemoc psychiczna, np. szantaż emocjonalny, manipulacja, zastraszanie, znieważanie itp.

Przemoc wpisuje się w tradycję wychowawczą (19% osób uważa, iż przemoc domowa to prywatna sprawa i trudno jest wychować dziecko na porządnego człowieka bez bicia). Powszechnie akceptowane są mity dotyczące przemocy: np. przekonanie, że ofiara przemocy musiała sobie na to zasłużyć. Przekonanie to podziela 18% społeczeństwa (CBOS). Duża część społeczeństwa nie wie, iż przemoc może pojawiać się cyklicznie. Najbardziej widoczne jest to w rodzinie.

W I fazie trójfazowego cyklu obserwuje się wzrost napięcia i poirytowania sprawy, zmniejszoną kontrolę emocji, zachowania prowokujące sprzeczki i spięcia. Możliwość skorzystania z pomocy psychologicznej w tym czasie, rozpoznanie zagrożenia i możliwości działań zapobiegawczych w wypadku nadejścia kolejnej fazy – fazy gwałtownej przemocy, daje szansę na zminimalizowanie jej skutków i może przyspieszyć decyzję o przyjęciu pomocy w rozwiązywaniu problemu.

Wg badań przeprowadzonych przez CBOS w 2002 w 21% polskich rodzin przynajmniej raz w miesiącu zdarzają się

Prezentacje

Tabela. 5. Wyniki ankiet

Ocena pracownika Proszę ocenić obsługującego Pana(nią) pracownika w skali od 1 do 3	NIE (1)	RACZEJ TAK (2)	TAK (3)	ogółem ankiet
kompetentny fachowy	2	20	151	173
życzliwy	3	14	156	173
udzielił pełnej i wyczerpującej porady	1	29	143	173
w terminie przygotował pismo	3	10	160	173
wykazał się kulturą osobistą	2	12	159	173
zgłaszał chęć udzielenia pomocy	2	18	153	173
Przeszkody w załatwieniu sprawy (jeśli coś Panu/Pani przeszkadzało w załatwieniu sprawy w DP, było to:	NIE		TAK	ogółem ankiet
kolejka	143		30	173
odległość od miejsca zamieszkania	145		28	173
godziny pracy	164		9	173
odległe terminy	146		27	173
zbyt duża ilość pracowników w pokoju	142		31	173
utrudniona dostępność do budynku	163		10	173

sprzeczek, kłótnie i awantury. Stronami rodzinnych konfliktów są najczęściej małżonkowie lub partnerzy (42%) oraz rodzice i dzieci (21%).

Statystyki Komendy Głównej Policji wskazują, że co roku zgłaszanych jest coraz więcej przypadków przemocy w rodzinie. W 2003 roku było to 23 000 przestępstw ze 130 000 ofiar, a 94 % tych ofiar to kobiety i dzieci, w tym 80 000 kobiet, 32 500 dzieci w wieku do 13 lat oraz 17 000 w wieku 13-18 lat.

Dane szacunkowe organizacji pozarządowych informują, że do interwencji policji dochodzi zaledwie w jednej na dziesięć sytuacji przemocy w rodzinie. Przy czym w zestawieniu z praktyką stosowania przemocy w rodzinie sondaż TNS OBOP przeprowadzony 4-8 lutego 2005 na reprezentatywnej próbie 1004 mieszkańców Polski w wieku 15 lat i więcej wykazał, że:

- 71% Polaków uważa, że bicie dzieci za karę przynosi więcej złych skutków niż korzyści,
- 86% badanych sądzi, że państwo powinno się zajmować przeciwdziałaniem biciu dzieci przez rodziców,
- 7% badanych żyje w środowiskach, w których rodzice biją swoje dzieci w sposób dotkliwy, 2% w środowisku gdzie dzieci bije się bardzo często, a 5% często.

Prowadzone w programie „Poradnictwo dla osób doświadczających przemocy w rodzinie” działania umożliwiają skorzystanie z pomocy tym osobom, które odmienić swoją sytuację.

*Danuta Pająk-Bener
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
w Krakowie
Dział Poradnictwa*

Poszerzenie systemu wsparcia rodziny poprzez świadczenie usług wolontaryjnych

W 2003 roku wprowadzona została Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Ustawa ta uregulowała zasady dotyczące podejmowania działań o charakterze wolontaryjnym w organizacjach pozarządowych oraz korzystania z tej działalności przez organy administracji publicznej w celu wykonywania zadań publicznych. Unormowanie na poziomie ustawowym przyczyniło się do podniesienia rangi wypełniania prac wolontaryjnych, ale też dało wolontariuszom pewne prawa, które stanowią zachętę do włączenia się w wolontariat. Zwiększenie się liczby wolontariuszy oraz coraz szerszy zakres działań, które realizują w społeczności lokalnej przyczynia się do jej wzmocnienia, a także zaspokojenia tych potrzeb jej członków, których nie są w stanie zaspokoić instytucje.

Role ośrodka pomocy społecznej jest wzmocnianie aktywności środowiska lokalnego, pomoc w podejmowaniu i rozwijaniu działań o charakterze samopomocowym. W Krakowie uznaliśmy, że to właśnie wolontariat jest jednym z istotnych elementów wzmocnienia środowiska. Inspiracją do wprowadzenia w MOPS programów pomocy wolontaryjnej była z jednej strony Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, z drugiej strony zauważany przez pracowników brak możliwości wsparcia rodzin w ramach realizacji podstawowych zadań wynikających z Ustawy o pomocy społecznej w pewnych bardzo ważnych dla nich obszarach, w tym szczególnie dzieci i osób starszych, w takim zakresie,

w jakim jest to niezbędne. Te potrzeby doprowadziły do opracowania i wdrożenia programów pomocy wolontaryjnej na rzecz dzieci oraz na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, w tym szczególnie samotnych.

Warto też zwrócić uwagę na bardzo istotną sprawę – potrzeba wprowadzenia działań wolontaryjnych nie była jedynie wynikiem oczekiwań osób potrzebujących pomocy, ale też oczekiwań osób, które chciały zostać wolontariuszami i same zgłosiły się do Ośrodka z inicjatywą włączenia się w realizację jego zadań.

Kraków jest dużym ośrodkiem uniwersyteckim, jest tu też dużo szkół średnich, są szkoły i uczelnie przygotowujące swoich studentów do wykonywania zawodu pracownika socjalnego. Jest to duże zaplecze wolontariuszy, z którego postanowiliśmy skorzystać przy organizowaniu grupy osób, które zaangażowane zostały w wolontariat.

Oprócz potrzeby pomocy na rzecz klientów Ośrodka, zwrócono uwagę na jeszcze jeden obszar działań, w którym ważne byłoby zaangażowanie wolontariuszy – ten obszar był w znacznym stopniu wynikiem oczekiwań osób chętnych do zostania wolontariuszami, w tym szczególnie tych, którzy studiują na kierunkach praca socjalna – jest to podejmowanie działań wolontaryjnych polegających na pomaganiu pracownikowi socjalnemu.

W związku z powyższym, w 2005 roku Ośrodek opracował trzy programy pomocy wolontaryjnej, które są realizowane od sierpnia ubiegłego roku:

Prezentacje

- I. Program pomocy wolontaryjnej na rzecz dzieci z rodzin korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie.
- II. Program pomocy wolontaryjnej na rzecz osób niepełnosprawnych, starszych i samotnych będących klientami Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie.
- III. Program pomocy wolontaryjnej wspierającej wykonywanie zadań przez pracowników socjalnych i innych pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie.

Za główne cele realizowanych programów pomocy wolontaryjnej uznano:

1. Inspirowanie do samopomocy.
2. Integrację społeczności lokalnej.
3. Uwrażliwienie mieszkańców na lokalne problemy oraz motywowanie do włączenia się w ich rozwiązanie.
4. Poszerzenie, uzupełnienie i usprawnienie pracy pracowników socjalnych MOPS.
5. Poszerzenie zakresu pomocy na rzecz klientów i podniesienie jakości życia osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej.

W 2005 roku w MOPS w Krakowie świadczenia wolontaryjne wykonywały 103 osoby, w tym: pomoc dzieciom – 43, pomoc osobom samotnym, niepełnosprawnym – 26, pomoc pracownikom socjalnym lub innym pracownikom Ośrodka – 34 (w tym 6 dyżurantów Telefonu Zaufania). W bieżącym roku w wolontariat Ośrodka jest już zaangażowanych – 127 osób, w tym: pomoc dzieciom – 72, pomoc osobom starszym – 32, pomoc pracownikom Ośrodka – 23.

I. W ramach programu pomocy wolontaryjnej na rzecz dzieci wolontariusze:

- Pomagają dzieciom w nauce.
- Uczą dzieci aktywnego i ciekawego sposobu spędzania wolnego czasu.
- Przekazują dzieciom pozytywne wzorce zachowania.
- Towarzyszą dzieciom, wspierają je w całościowym rozwoju i pomagają w rozwiązywaniu ich życiowych problemów.
- Podnoszą samoocenę dzieci, wzmacniają ich poczucie wartości.
- Wspierają rodziców w wychowywaniu dzieci.

Rodziny, które nie radzą sobie materialnie, czy to z powodu braku pracy, czy też występowania niepełnosprawności, chorób, uzależnień, często mają również problemy z właściwym wykonywaniem funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Sytuacja dzieci w tych rodzinach jest trudna. Ich problem nie polega na tym, że są głodne, gdyż Ośrodek udziela pomocy w formie posiłków, zasiłków na zakup żywności. Ich problem polega na tym, że często rodzice nie są w stanie pomóc im w rozwoju zdolności, zainteresowań, zdobywaniu umiejętności życiowych. Dyskryminacja i stygmatyzacja dzieci z „gorszych rodzin” staje się coraz bardziej powszechna w nowej rzeczywistości szkolnej. Bez pomocy w nauce i oparcia emocjonalnego dzieci te nie mają równych szans na start życiowy, porównując ich sytuację z sytuacją dzieci z rodzin o lepszej sytuacji materialnej.

Wolontariusze udzielający pomocy zostali starannie wybrani i przeszkoleni. Otrzymują oni ciągłe wsparcie od pracowników MOPS poprzez udział

w spotkaniach grup wsparcia, możliwość bieżącej konsultacji z pracownikiem socjalnym lub koordynatorem wolontariatu w przypadku pojawiających się trudności w relacjach z dzieckiem i jego rodziną. Rzeczywiście odmieniają życie tych dzieci. Informują o tym rodzice dzieci, pedagodzy ze szkół, do których uczęszczają mali podopieczni, pracownicy socjalni.

Wolontariusz spotyka się z dzieckiem przynajmniej raz w tygodniu. Praktyka pokazuje jednak, że przyjaźń, jaka nawiązuje się pomiędzy wolontariuszem a jego podopiecznym, zachęca do częstszych kontaktów. Dziecko potrzebuje wokół siebie osób, które są dla niego ważne, ale też potrzebuje przekonania, że ono jest dla kogoś ważne. Żeby chcieć się rozwijać, trzeba mieć dla kogo.

Wiele dzieci, którym pomagają wolontariusze poprawiło swoje wyniki w nauce. Oczywiście wymagało to systematycznej, trwającej kilka miesięcy wspólnej pracy wolontariusza z dzieckiem.

Spotkania dzieci z wolontariuszami nie ograniczają się jedynie do pomocy w odrabianiu lekcji, ale również obejmują wspólne spędzanie czasu wolnego, przykładowo: wycieczki rowerowe, wyjścia do kina, na basen, lodowisko, wyjazdy do aeroklubu lotniczego, uczestniczenie w przedstawieniach teatralnych, wspólne malowanie, granie na instrumentach muzycznych. Wielu młodych ludzi nie ma śmiałości, by zwrócić się ze swymi problemami do rodziców, czy wychowawców, niejednokrotnie czują się niezrozumiani przez dorosłych. Rozmowa z wolontariuszem, który często traktowany jest jako starszy brat czy starsza siostra jest dla dziecka czasami jedyną możliwością powiedzenia o swoich problemach. Bardzo

ważne jest to, że wolontariusz daje dziecku poczucie bezpieczeństwa, poczucie, że jest wartościowym, ważnym człowiekiem i zawsze może liczyć na zainteresowanie i wsparcie. Dzieci bardzo cenią indywidualny kontakt z wolontariuszami. Często te relacje są bardziej szczerze, życzliwsze, głębsze niż w przypadku kontaktów z profesjonalistami, jak pedagog czy psycholog.

II. Program pomocy wolontaryjnej na rzecz osób starszych, samotnych i niepełnosprawnych ma na celu:

- Zaspokajanie potrzeby kontaktów społecznych poprzez dotrzymywanie towarzystwa osobom starszym, samotnym (rozmowy wspierające, odwiedziny, spacer).
- Pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb tych osób, które nie są w stanie zaspokoić we własnym zakresie.

W ramach powyższego programu aktualnie wolontariusze:

- Pomagają w załatwianiu drobnych spraw urzędowych (poczta, biblioteka).
- Towarzyszą przy zakupach, wizytach lekarskich.
- Pomagają w drobnych czynnościach domowych, których osoba nie może samodzielnie wykonywać ze względu na wiek czy schorzenia (np.: prace porządkowe).
- Odwiedzają osoby chore w szpitalu.

Drugą grupą osób, do których uznano, że celowe i ważne jest skierowanie wolontariuszy, są osoby starsze, niepełnosprawne – szczególnie samotne.

W dzisiejszej rzeczywistości społecznej, gdy dominującym modelem rodziny jest rodzina dwupokoleniowa, osoby star-

sze są często alienowane, pozostawione same sobie. Nie otrzymują wsparcia ze strony rodziny w sytuacji, gdy wymagają pomocy czy to materialnej, czy też usługowej. Ale przede wszystkim zanikają tak potrzebne więzi emocjonalne, poczucie bycia potrzebnym innym, potrzeba bycia kimś ważnym. Pomoc społeczna oczywiście pomaga w formie zasiłków oraz pomocy usługowej. Natomiast pracownik socjalny, często postrzegany jest przez te osoby jako jedyna osoba bliska, z którą osoby samotne starają się nawiązać i często nawiązują relacje nieformalne. Kierowanie do tych osób wolontariuszy, przeważnie osób młodych, pozwala na zaspokojenie tych potrzeb osób starszych, niepełnosprawnych, których nie jest w stanie zaspokoić pracownik socjalny, czy opiekunka wykonująca usługi opiekuńcze. Czynności, które wykonują wolontariusze są zgodne z potrzebami zgłaszanymi przez osoby oraz z propozycjami podanymi przez pracowników socjalnych. W wielu przypadkach czynności wykonywane przez wolontariuszy wychodzą poza propozycje osób i pracowników, w ramach uzgodnień pomiędzy wolontariuszem i osobą wymagającą pomocy (np. pomoc w zabiegach higienicznych, ćwiczeniach rehabilitacyjnych, wspólne robótki ręczne, czytanie książek, wyprowadzanie psa, przygotowanie i podawanie posiłków, prace porządkowe w ogrodzie).

Wolontariusze nawiązali pozytywne, serdeczne relacje z osobami, którym pomagają, przyczyniają się do przewyżczenia ich poczucia wyalienowania i samotności. Osoby starsze zapraszają wolontariuszy na imieniny, proponują wspólne wyjazdy do swojej rodziny, opowiadają o swoim życiu, czasem także dzielą się

swoimi doświadczeniami, uczą historii, robótek ręcznych.

Pracownicy socjalni zauważyli u większości osób korzystających z pomocy wolontariuszy polepszenie samopoczucia, poprawę ich kondycji psychicznej i relacji społecznych.

III. W programie pomocy wolontaryjnej wspierającej wykonywanie zadań przez pracowników socjalnych i innych pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie wolontariusze:

- Towarzyszą pracownikom socjalnym podczas przeprowadzania wywiadów środowiskowych.
- Pomagają w opracowaniu planu pomocy klientom.
- Pomagają w gromadzeniu dokumentacji.
- Zdobywają doświadczenie i wiedzę z zakresu pomocy społecznej.

Udział w tym programie pozwala osobom, które przygotowują się do wykonywania zawodu pracownika socjalnego na zdobycie doświadczenia i umiejętności, które ułatwią im znalezienie pracy i pozwolą na szybsze wdrożenie się w jej wykonywanie. Jest to też czas na podjęcie decyzji, jaki charakter pracy im odpowiada, z jaką grupą klientów chcieliby pracować w przyszłości. Posiadane doświadczenie w zakresie wolontariatu jest na pewno dużym atutem branym pod uwagę przez pracodawców przy zatrudnianiu pracowników.

Wolontariat sprzyja rozwojowi zarówno osób objętych pomocą, jak i wolontariuszy, przyczynia się do poprawy funkcjonowania dzieci. Warte podkreślenia jest to, że działalność wolontariuszy w MOPS opiera się na kontakcie indywidualnym z dzieckiem czy osobą starszą.

Wśród dzieci z trudnymi doświadczeniami życiowymi niełatwo jest obudzić zainteresowanie jakąkolwiek formą aktywności. Jedno działa na pewno i zawsze jest dla tych dzieci atrakcyjne. Jest to kontakt indywidualny z osobą im życzliwą, udzielającą im bezinteresownej pomocy. Aby obudziła się chęć bycia w dobrych kontaktach z ludźmi, trzeba doświadczyć dobrej więzi z konkretnym człowiekiem i tutaj dajemy dzieciom tą szansę.

Dzięki wolontariuszom, którzy stanowią dużą grupę dodatkowych osób zaangażowanych w pracę MOPS, działania Ośrodka są szersze i zaspokajają potrzeby, których nie można zaspokoić w ramach realizacji podstawowych zadań Ustawy o pomocy społecznej. Dodatkowo sami wolontariusze dzięki swojej aktywności wzmacniają aktywność środowiska lokalnego i propagują w nim ideę wolontariatu i ideę samopomocy.

OPIS POMOCY WOLONTARIUSZEK I 13 LETNIEMU KONRADOWI

W grudniu 2005 roku dwie wolontariuszki – studentki I roku pedagogiki rozpoczęły udzielanie pomocy w nauce 13 letniemu Konradowi. Chłopiec uczęszcza do VI klasy szkoły podstawowej, w nauce osiągał słabe wyniki ze wszystkich przedmiotów, był zagrożony oceną niedostateczną na półroczu z historii, chemii, matematyki. Konrad nie słuchał poleceń nauczycieli, przeszkadzał na lekcjach, wagarował. Chłopiec został porzucony przez matkę, ojciec przebywa w zakładzie karnym. Opiekę prawną nad chłopcem przejęła babcia, która jest rodziną zastępczą również wnuczki i prawnuczki. Babcia jest osobą schorowaną, niewydolną wychowawczo. Rodzina objęta została nadzorem kuratorskim, jest w bardzo trudnej sytuacji finansowej.

Początkowo Konrad był niechętny do nauki, nie chciał pokazywać książek i zadań do odrobienia, nie chciał również uczyć się samodzielnie. Zaproponował, żeby jego kolega z klasy brał udział w zajęciach z wolontariuszkami, wtedy będzie mu różniej. Studentki skontaktowały się z nauczycielkami przedmiotów, z których Konrad był zagrożony, dowiedziały się, jaki materiał powinien przyswoić. Stopniowo, powoli, systematycznie – dwa razy w tygodniu, wolontariuszki rozpoczęły pracę z chłopcami. Początki były trudne. Konrad nie chciał pokazywać podręczników do nauki. Chłopcy zgodnie twierdzili, że nie mają zadań do odrobienia w domu, dopiero po rozmowach wolontariuszek i chłopców z ich nauczycielami rozpoczęła się wspólna praca. Każdorazowo nauka trwała od 1 do 2 godzin, chłopcy za każde dobrze rozwiązane zadanie otrzymywali plusy, które motywowały ich do uczenia się.

Wolontariuszki rozmawiały również z chłopcami o ich zainteresowaniach, na przykład grze w piłkę nożną, wspólnie wychodziły z nimi na spacer. Dużym sukcesem i radością dla wolontariuszek było poprawienie przez Konrada stopni z zagrożonych przedmiotów. Chłopiec zgłosił się do odpowiedzi z historii, czym mile zaskoczył swoją nauczycielkę, gdyż nie robił tego nigdy wcześniej. W nagrodę za postępy w nauce wolontariuszki zabrały chłopców na lody i wycieczkę po okolicach rynku w Krakowie.

Konrad odnosząc sukcesy w nauce uwierzył w swoje możliwości, zwiększyło się jego poczucie własnej wartości i równocześnie motywacja do nauki.

*mgr Jolanta Cichórz
mgr Renata Gałka
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
w Krakowie
Dział Koordynacji Pracy Filii*

Fundacja homo homini im. Karola de Foucauld w Krakowie – kim jesteśmy? jakie są nasze cele?

Misją Fundacji jest:

wspierać małżonków w ich wzajemnych relacjach i rodzicielstwie,
wspierać dzieci w dojrzewaniu do miłości i odpowiedzialności,
wspierać nauczycieli w działaniach wychowawczych i prorodzinnych.

Wśród wielu organizacji pracujących na rzecz rodziny w Polsce jest Fundacja Homo Homini im. Karola de Foucauld z siedzibą w Krakowie. Jesteśmy grupą osób profesjonalnie przygotowanych do pracy z dziećmi i dorosłymi (psychologów, pedagogów, nauczycieli). Pracujemy wspólnie od 15 lat.

Fundacja powstała jako odpowiedź na problemy osób dorosłych i młodzieży potrzebujących informacji, edukacji i wsparcia w satysfakcjonującym przeżywaniu własnego życia osobistego i zawodowego. Dostrzegamy konkretne znaki czasu wymagające podjęcia równie konkretnych działań. Znakiem takim jest rozpad małżeństw, zagubienie młodzieży w drodze do prawdziwej miłości - a w rezultacie przemoc, korzystanie ze środków psychoaktywnych i nieuporządkowane zachowania seksualne, wreszcie bezradność rodziców, wychowawców i duszpasterzy wobec problemów wychowawczych. Pragniemy odpowiedzieć na te potrzeby i w tym celu podejmujemy działania mające na celu zarówno rozwijanie własnych umiejętności, jak i służenie pomocą innym.

Staramy się odpowiadać na aktualne wyzwania, co sprawiło, że z biegiem czasu w ramach Fundacji wyłoniły się szczególne

we kierunki, w jakich idą nasze działania. Aktualnie są to:

1. Różne formy pomocy (szkolenia, poradnictwo) przeznaczone dla rodziców, mające na celu rozwijanie umiejętności wychowawczych oraz pogłębianie wiedzy i relacji rodzinnych.
2. Szkolenia dla nauczycieli i innych osób pracujących z dziećmi, młodzieżą i dorosłymi, rozwijające umiejętności zarówno zawodowe, jak i ogólne umiejętności życiowe.
3. Praca z dziećmi i młodzieżą mająca charakter wychowawczy i profilaktyczny.
4. Podejmowanie inicjatyw badawczych oceniających skuteczność działań wychowawczych i profilaktycznych.

Aktywności te realizujemy w ramach trzech jednostek strukturalnych:

1. Od 1999r. Fundacja prowadzi niepubliczną placówkę doskonalenia nauczycieli – Centrum Szkoleniowe MARABUT, w ramach której od września 2000 do grudnia 2005 roku przeszkolono ok. 7000 nauczycieli w zakresie problematyki wychowawczej i profilaktycznej. Wszystkie szkolenia i programy Fundacji mają rekomendację Małopolskiego Kuratorium Oświaty Nr KO III OS 414/49/02/MWCH. Część programów posiada rekomendację Ministerstwa Edukacji i Na-

uki, Centrum Metodycznego Pomocy Psychologiczno – Pedagogicznej i Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

II. Fundacja prowadzi Akademię Rodzinną (z siedzibą w Kobyłce), której celem jest tworzenie i umacnianie szerokiego środowiska wychowawczego obejmującego rodziny, szkoły, parafie i organizacje społeczne.

III. Aktualnie w Krakowie w ramach Fundacji powstaje drugi już z kolei Ogródek dla matki z dzieckiem, będący propozycją skierowaną do rodziców małych dzieci i umożliwiający im korzystanie z różnorodnych form kształcenia pogłębiających wiedzę i umiejętności wychowawcze.

Od wielu lat współpracujemy z Ministerstwem Edukacji Narodowej, Ministerstwem Zdrowia – Krajowym Centrum AIDS, Centrum Metodycznym Pomocy Psychologiczno – Pedagogicznej, władzami lokalnymi różnych szczebli oraz organizacjami pozarządowymi. W swoim dorobku mamy szereg przedsięwzięć edukacyjnych przeznaczonych dla dorosłych i młodzieży. Były to przedsięwzięcia o zasięgu zarówno lokalnym, jak i ogólnopolskim, a także międzynarodowym (kampanie profilaktyczne, konferencje, seminaria).

Prowadzimy także działalność wydawniczą publikacji dotyczących problematyki wychowawczo – profilaktycznej przeznaczonych dla rodziców i nauczycieli. Są to:

- film profilaktyczny pt. Żyję bez ryzyka AIDS
- Program Wczesnej Profilaktyki pt. Cu-kierki
- Program Wczesnej Profilaktyki pt. Ma-

giczne Kryształ

- Program Profilaktyczno – Wychowawczy pt. Wyspa skarbów
- Program Profilaktyczny pt. Odczuwaj, ufaj, mów
- Program Wychowania do Życia w Rodzinie Płciowość i Odpowiedzialność Nastolatków
- Program Wychowawczo – Profilaktyczny pt. Bez ryzyka.

Wszystkie te środki wpisane są na listę środków dydaktycznych rekomendowanych przez władze oświatowe.

W związku z tym, że misją Fundacji jest wspieranie osób w różnym wieku w efektywnym przeżywaniu własnego życia, w naszej pracy edukacyjnej koncentrujemy się przede wszystkim na wymienionych poniżej obszarach:

- skuteczna komunikacja interpersonalna w rodzinie i na gruncie zawodowym,
- budowanie satysfakcjonujących relacji dorosły – dziecko,
- sposoby reagowania w przypadku trudnych zachowań dziecka,
- opracowywanie i podejmowanie skutecznych oddziaływań profilaktycznych zapobiegających dysfunkcyjnym zachowaniom dzieci i młodzieży,
- diagnozowanie problemów placówek oświatowych i opracowywanie programów interwencyjnych,
- indywidualna pomoc i wsparcie psychologiczne dla dorosłych, dzieci i młodzieży w trudnych sytuacjach życiowych.

Szczegółowa oferta naszych propozycji szkoleniowych dostępna jest na stronie www.homohomini.org

Centralne miejsce wychowywania, profilaktyki i wspierania rozwoju ludzi

Prezentacje

---

wśród celów naszej Fundacji wymaga bliższego określenia ku czemu chcemy wychowywać, ku jak pojętej pełni rozwoju prowadzić. Oto zasadnicze elementy składające się naszym zdaniem na pełnię rozwoju człowieka:

- jest on wewnętrznie wolny; w sposób wolny i świadomy przyjmuje również ograniczenia wolności;
- umie przyjmować odpowiedzialność za siebie i swoją drogę życia i rozwoju; przyjmuje konsekwencje swoich decyzji, także błędów;
- umie przyjmować miłość i umie ją dawać w sposób adekwatny do bliskości relacji; oznacza to także zdolność do uczestniczenia i współtworzenia intymnych relacji z drugim;
- potrafi adekwatnie widzieć i doceniać w sobie to, co dobre, a także widzieć i akceptować swoje słabości;
- umie wchodzić w bliższe i dalsze relacje z ludźmi oparte na prawdzie; oznacza to zdolność do przyjęcia postaw konstruktywnego zaangażowania lub otwartego sprzeciwu oraz wolność od postawy konformizmu lub ucieczki;
- na miarę otrzymanych darów i własnych możliwości ze zrozumieniem i szczerą

wolą podejmuje postawy określone w ramach chrześcijańskiego systemu wartości.

Patronem Fundacji jest Karol de Foucauld. Główne cechy jego osoby i sposobu życia, które staramy się wcielać we własne życie i w naszą pracę zawodową to: dawanie świadectwa życiem, a nie tylko słowem, poszukiwanie tego, co łączy nas z innymi ludźmi i budowanie na tym pozytywnych relacji, odwaga w podejmowaniu wyzwań, szczególna troska wobec zagubionych i potrzebujących pomocy, szczerłość i prostota. Jesteśmy otwarci na dialog i współpracę ze wszystkimi osobami i instytucjami działającymi na rzecz dobra dzieci, młodzieży i dorosłych.

Zapraszamy do współpracy.

*Fundacja Homo Homini
im. Karola de Foucauld
30-898 Kraków, ul. Ks. Popieluszki 4,
tel./fax 012 658 49 74
www.homohomini.org
e-mail: homohomini@homohomini.org
Beata Helizanowicz
Wiceprezes Zarządu Fundacji, Dyrektor
Centrum Szkoleniowego MARABUT*

OGŁOSZENIE

II Małopolski Konkurs Literacki „Ludzie znają mnie tylko z jednej, jesiennej strony”

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie serdecznie zaprasza wszystkich seniorów do udziału w **II Małopolskim Konkursie Literackim „Ludzie znają mnie tylko z jednej, jesiennej strony”**.

Celem Konkursu jest promocja aktywności w starszym wieku poprzez przedstawienie ciekawych sposobów na jesień życia, prezentowanych przez mieszkańców Małopolski.

Konkurs bezpośrednio kierowany jest do aktywnych seniorów. Pośrednio kierowany jest także do tych, którzy czują się niepotrzebni i smutni - być może lektura prac rówieśników skłoni ich do refleksji, że „można inaczej”. Sprawdzone pomysły osób starszych na organizację czasu wolnego mogą stać się inspiracją dla tych, którzy nie wiedzą jak zagospodarować jego nadmiar, zamykając się w czterech ścianach mieszkania.

Poprzez nagłośnienie idei konkursu i publikację nagrodzonych prac okres przebywania na emeryturze zostanie zaprezentowany jako faza życia, w której znajduje się czas na działalność społeczną, naukę, realizację zainteresowań i pasji, odkrywanie w sobie talentów artystycznych lub inną aktywność.

Dodatковым celem projektu jest pokazanie ludziom młodszym, że wielu seniorów nie wie co to nuda, a starość to stan ducha, nie ciała.

Aby wziąć udział w konkursie należy złożyć w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej w Krakowie pracę pisemną własnego autorstwa (proza) na temat: **„Moje życie, to życie aktywne”**.

Prace powinny zawierać tytuł własny i być objętości nie większej niż 5 stron masyzynopisu lub rękopisu.

Prace można składać osobiście lub nadsyłać pocztą na adres:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie
ul. Radziwiłłowska 1
31-026 Kraków

w terminie do dnia 16 sierpnia 2006 r. (w przypadku prac przesyłanych pocztą decyduje data stempla pocztowego).

* Pozostałe szczegóły uczestnictwa określa Regulamin Konkursu.

Rozstrzygnięcie Konkursu i ogłoszenie wyników nastąpi w dniu 15 września 2006 r.

Dla laureatów Konkursu przewidziano atrakcyjne nagrody! Najlepsze prace zostaną opublikowane.

Regulamin Konkursu można otrzymać w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej w Krakowie (adres jw.) lub pobrać ze strony internetowej www.rops.krakow.pl

Chętnie odpowiemy na wszelkie dodatkowe pytania. Informacje udzielane są pod numerem telefonu: 012/422-06-36 wew.30

Konkurs prowadzony jest pod honorowym patronatem przewodniczącej Komisji Polityki Prorodzinnej i Społecznej Sejmiku Województwa Małopolskiego

– Elżbiety Zięby oraz patronatem medialnym Radia Kraków S.A.

ZAPRASZAMY!
Małgorzata Szlązak
ROPS

NOWE AKTY PRAWNE

Dz.U.06.37.257 ogłoszony dnia 3 marca 2006 r.
rozporządzenie z dnia 17 lutego 2006 r.

– Minister Rozwoju Regionalnego

Zm.: rozporządzenie w sprawie przyjęcia Uzupełnienia programu operacyjnego - Program Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL dla Polski 2004-2006.

Dz.U.06.38.261 ogłoszony dnia 7 marca 2006 r.
rozporządzenie z dnia 28 lutego 2006 r.

– Rada Ministrów

Zm.: rozporządzenie w sprawie zasad wynagradzania pracowników samorządowych zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych jednostek samorządu terytorialnego.

Dz.U.06.39.272 ogłoszony dnia 9 marca 2006 r.
rozporządzenie z dnia 28 lutego 2006 r.

– Rada Ministrów

Zm.: rozporządzenie w sprawie zasad wynagradzania pracowników samorządowych zatrudnionych w urzędach gmin, starostwach powiatowych i urzędach marszałkowskich.

Dz.U.06.42.283 ogłoszony dnia 14 marca 2006 r.

rozporządzenie z dnia 6 marca 2006 r.

– Minister Pracy i Polityki Społecznej

Zm.: rozporządzenie w sprawie różnicowania stopy procentowej składki na ubezpieczenie społeczne z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w zależności od zagrożeń zawodowych i ich skutków.

Dz.U.06.42.292 ogłoszony dnia 14 marca 2006 r.

rozporządzenie z dnia 3 marca 2006 r.

– Minister Zdrowia

Sposób i tryb wydawania zaświadczenia lekarskiego stwierdzającego przeciwwskazania zdrowotne do wykonywania dotychczasowej pracy przez pracownicę w ciąży lub karmiącą dziecko piersią.

Dz.U.06.43.296 ogłoszony dnia 17 marca 2006 r.

rozporządzenie z dnia 6 marca 2006 r.

– Minister Pracy i Polityki Społecznej

Zm.: rozporządzenie w sprawie zasad wynagradzania za pracę i przyznawania innych świadczeń związanych z pracą dla pracowników

Ochotniczych Hufców Pracy.

Dz.U.06.53.387 ogłoszony dnia 31 marca 2006 r.

rozporządzenie z dnia 24 marca 2006 r.

– Minister Pracy i Polityki Społecznej

Zm.: rozporządzenie w sprawie określenia wzorów zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, imiennych raportów miesięcznych i imiennych raportów miesięcznych korygujących, zgłoszeń płatnika, deklaracji rozliczeniowych i deklaracji rozliczeniowych korygujących oraz innych dokumentów.

Dz.U.06.58.401 ogłoszony dnia 7 kwietnia 2006 r.

rozporządzenie z dnia 27 marca 2006 r.

– Minister Pracy i Polityki Społecznej

Zm.: rozporządzenie w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o świadczenia rodzinne.

Dz.U.06.58.408 ogłoszony dnia 7 kwietnia 2006 r.

rozporządzenie z dnia 15 marca 2006 r.

– Minister Zdrowia

Zm.: rozporządzenie w sprawie trybu doprowadzania, przyjmowania i zwalniania osób w stanie nietrzeźwości oraz organizacji izb wytrzeźwień i placówek utworzonych lub wskazanych przez jednostkę samorządu terytorialnego.

Dz.U.06.59.411 ogłoszony dnia 10 kwietnia 2006 r.

rozporządzenie z dnia 28 marca 2006 r.

– Rada Ministrów

Szczegółowe warunki dofinansowania regionalnych lub lokalnych programów wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży w 2006 r., warunki, jakie muszą spełniać te programy, podmioty dokonujące oceny programów oraz sposób i tryb wyboru programów, którym zostanie udzielone dofinansowanie.

Dz.U.06.63.440 ogłoszony dnia 13 kwietnia 2006 r.

ustawa z dnia 24 lutego 2006 r.

– Sejm

Zm.: ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Dz.U.06.66.469 ogłoszony dnia 21 kwietnia 2006 r.

ustawa z dnia 17 lutego 2006 r.

– Sejm

Zm.: ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii.

Dz.U.06.66.471 ogłoszony dnia 21 kwietnia 2006 r.

ustawa z dnia 24 lutego 2006 r.

– Sejm

Zm.: ustawa o zatrudnianiu osób pozbawionych wolności.

Dz.U.06.71.491 ogłoszony dnia 26 kwietnia 2006 r.

rozporządzenie z dnia 11 kwietnia 2006 r.

– nister Rozwoju Regionalnego

Zm.: rozporządzenie w sprawie przyjęcia Uzupełnienia Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich 2004-2006.

Dz.U.06.73.503 ogłoszony dnia 28 kwietnia 2006 r.

rozporządzenie z dnia 26 kwietnia 2006 r.

– Rada Ministrów

Zm.: rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków dofinansowania regionalnych lub lokalnych programów wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży w 2006 r., warunków, jakie muszą spełniać te programy, podmiotów dokonujących oceny programów oraz sposobu i trybu wyboru programów, którym zostanie udzielone dofinansowanie.

Dz.U.06.75.518 ogłoszony dnia 4 maja 2006 r.

ustawa z dnia 14 maja 2004 r.

– Sejm

Zm.: ustawa o zakładach opieki zdrowotnej.

Dz.U.06.79.551 ogłoszony dnia 10 maja 2006 r.

ustawa z dnia 7 kwietnia 2006 r.

– Sejm

Zm.: ustawa - Prawo zamówień publicznych oraz ustawa o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych.

Dz.U.06.87.605 ogłoszony dnia 24 maja 2006 r.

rozporządzenie z dnia 19 maja 2006 r.

– Prezes Rady Ministrów

Rodzaje dokumentów, jakich może żądać zamawiający od wykonawcy, oraz formy, w jakich te dokumenty mogą być składane.

Dz.U.06.87.606 ogłoszony dnia 24 maja 2006 r.
rozporządzenie z dnia 19 maja 2006 r.

– Prezes Rady Ministrów

Protokół postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.

Dz.U.06.87.609 ogłoszony dnia 24 maja 2006 r.

rozporządzenie z dnia 22 maja 2006 r.

– Prezes Rady Ministrów

Wzory ogłoszeń przekazywanych Prezesowi Urzędu Zamówień Publicznych.

Dz.U.06.87.610 ogłoszony dnia 24 maja 2006 r.

rozporządzenie z dnia 22 maja 2006 r.

– Prezes Rady Ministrów

Średni kurs złotego w stosunku do euro stanowiący podstawę przeliczania wartości zamówień publicznych.

Dz.U.06.89.617 ogłoszony dnia 30 maja 2006 r.

rozporządzenie z dnia 29 maja 2006 r.

– Rada Ministrów

Ustanowienie Pełnomocnika Rządu do Spraw Samorządu Terytorialnego.

Dz.U.06.90.626 ogłoszony dnia 31 maja 2006 r.

ustawa z dnia 12 maja 2006 r.

– Sejm

Zm.: ustawa o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Dz.U.06.90.631 ogłoszony dnia 31 maja 2006 r.

ustawa z dnia 4 lutego 1994 r.

– Sejm

Prawo autorskie i prawa pokrewne.

Dz.U.06.94.651 ogłoszony dnia 5 czerwca 2006 r.

ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r.

– Sejm

Spółdzielnie socjalne.

Dz.U.06.95.661 ogłoszony dnia 6 czerwca 2006 r.

rozporządzenie z dnia 23 maja 2006 r.

– Rada Ministrów

Tryb przekazywania środków finansowych na wypłaty świadczeń rodzinnych oraz sposób sporządzania sprawozdań rzeczowo-finansowych.

Warto wiedzieć. Praca z rodziną z zastosowaniem metody Konferencji Grupy Rodzinnej – Jarosław Przeperski – Centrum Wspierania Dzieci i Młodzieży „Młody Las” w Toruniu	1
Warto wiedzieć. Kierunki wsparcia rodzin zastępczych – Sylwia Cichocińska – Ośrodek Adopcyjno Opiekuńczy Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Krakowie	4
Warto wiedzieć. Kiedy dzieci czują się dobrze, dobrze się zachowują... – Agata Podedworna – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, Dział Pomocy Dzieciom	7
Prezentacje. Jak świeca od świecy czyli historia rodzicielstwa zastępczego na Sądecku – Anastazja Walczyńska – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Sączu.	10
Prezentacje. Poradnictwo dla osób doświadczających przemocy w rodzinie – Danuta Pająk-Bener – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, Dział Poradnictwa	14
Prezentacje. Poszerzenie systemu wsparcia rodziny poprzez świadczenie usług wolontaryjnych – mgr Jolanta Cichórz, mgr Renata Gałka – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, Dział Koordynacji Pracy Filii	21
Prezentacje. Fundacja Homo Homini im. Karola de Foucauld w Krakowie – Kim jesteśmy? Jakie są nasze cele? – Beata Helizanowicz - Fundacja Homo Homini im. Karola de Foucauld	26
Wydarzenia. Ogłoszenie – II Małopolski Konkurs Literacki „Ludzie znają mnie tylko z jednej, jesiennej strony” – Małgorzata Szlązak – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie.	29
Warto wiedzieć. NOWE AKTY PRAWNE	30